

ELS ESPINALT: UNA NISSAGA D'ESCUPTORS D'ORIGEN OLONENC ESTABLERTS A LA CONCA DE BARBERÀ (segles XVII-XIX)

Roser Puig Tàrrech

La historiografia

El primer historiador que documenta l'origen del genearca de la nissaga, l'escultor Isidre Espinalt Serrarica, fou Ceán Bermúdez a finals del segle XVIII en el conegut "*Diccionario histórico de los más ilustres profesores de las Bellas Artes en España*" publicat a Madrid el 1800. Amb posterioritat diversos historiadors de l'art català s'han ocupat d'ell: Josep Gudiol (1933), el vallenc Cèsar Martinell (1961) i el vilanoví Josep- Francesc Ràfols (1951), aquest darrer amb errors de cronologia. A nivell local destaquem les aportacions de Mn. Tomàs Capdevila Miquel (1903-1936), tant en articles de premsa com en la monografia de Sarral (1934), població on s'ubicà el taller d'escultura dels Espinalt, sense oblidar Fidel de Moragues a Valls o Mn. Sanç Capdevila a Tarragona. No serà fins a les dècades dels anys vuitanta i noranta del segle XX quan els estudiosos començaran a escorcollar de nou arxius parroquials i notariais per a donar a conèixer dades inèdites sobre els Espinalt. És el cas de les investigacions del barberenc Joan Fuguet Sans (1981) o la professora Mercè Vidal Solé (1992).

Gràcies a les miscel·lànies anuals del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà "Aplec de Treballs" (anys 1981, 1992, 1998 i 2000) el coneixement sobre els escultors sarralencs avança de forma notable, en especial amb la síntesi històrico-biogràfica i crítica bibliogràfica del badaloní Carles Dorico Alujas (1). Aquest autor el 1995 va deixar clars els orígens moianesencs dels Espinalt a través de la recerca en els llibres sacramentals de Sant Joan d'Oló, conservats a l'Arxiu Diocesà de Vic (2). Per la nostra banda, l'any 1989 estructurarem la descendència sarralenca en base una recerca exhaustiva en els manuals de la notaria de Sarral i de la Comptaduria d'Hipoteques de Montblanc (3).

Hem de dir que la recerca no està finalitzada, manquen per localitzar més obres de la seva autoria, concretar més les relacions amb altres artistes, trobar proves documentals del seu mestre, complementar la relació d'aprenents i deixebles i sobretot avaluar la seva obra artística en el conjunt català i en la seva època. Hi ha dos factors negatius que ens ho fan difícil: la destrucció d'arxius o el seu exili forçat a Madrid (els monacals i conventuals) i la desaparició de la majoria de la seva obra l'any 1936, per suplir la qual ens resta el limitat recurs de la fotografia i els comentaris dels qui contemplaren la seva producció, els cronistes anteriors a la seva pèrdua.

Avui se'ns invita des de la seva comarca d'origen, el Moianès, a exposar el resultat actual de les investigacions d'aquesta important família d'escultors establerts a Sarral i que treballaren a diverses comarques del Sud de Catalunya. És tot un honor que agraiïm sincerament. Relacionarem l'obra artística coneguda i de demostrada autoria, de forma cronològica; però sobretot

ens endinsarem en la vida particular dels membres de la nissaga, en la seva genealogia, relacions familiars i socials, que coneixem sobretot a través del buidatge dels fons notariais de Sarral.

La nissaga Espinalt. Genealogia

Des que el primer Espinalt, Isidre Espinalt Serrarica, nascut a Sant Joan d'Oló, s'establí a la vila de Sarral a finals del segle XVII, fins que morí en aquesta població de la Conca de Barberà Isidre Espinalt Bonet, el seu rebesnét, a mitjan segle XIX, sortiren del taller dels escultors i de mans de cinc generacions, nombrosos retaules i altres escultures menors. La pràctica continuada de l'art del cizell per part de la nissaga, que a més compta amb una branca de fusters –a partir de la segona generació- que també arriba a cinc generacions de fusters, és un fet remarcable en la història de l'art català, comparable als Sunyer de Manresa o als Bonifàs de Valls, amb els quals es relacionaren.

No és casual que el primer artista del llinatge instal·lés l'obrador a Sarral a finals del segle XVII. En aquest lloc existien pedreres d'alabastre conegudes des de l'antiguitat i molt explotades a l'època moderna (4). El mateix artista treballà amb encert l'alabastre. A més Sarral està ben situada geogràficament, entre el Camp de Tarragona, la Segarra, l'Urgell i el Priorat, comarques on serà requerit el seu art.

També encertà de ple l'inici de la seva activitat. A la centúria següent seran moltes les edificacions de noves esglésies a la Catalunya Nova: els temples romànics queden petits per l'augment demogràfic i se n'edifiquen de nous, ja en estil barroc i s'ornamenten adequadament, amb retaules. I no només hi ha demanda d'escultura per a temples de nova factura, sinó que també és una època d'embelliment, de canvi de decoració dels interiors de les esglésies, d'acord amb el gust del moment. Els guanys de l'especialització vinícola i la seva transformació en aguardent seran suficients per a portar a terme aquestes empreses. Si en el segle XVII el centre de l'art català havia estat la Catalunya Central, en el XVIII passa a ser-ho el Sud. A la zona, el taller competidor és el dels Bonifaç de Valls, però a més són molts els escultors foranis, de Barcelona, Berga, Vic, Solsona Mataró..., que són requerits per a la important demanda d'obra constructiva i escultòrica.

Isidre Espinalt Serrarica (1658-1737)

Isidre Espinalt Serrarica era el quart fill mascle del matrimoni integrat per Andreu Espinalt, propietari del mas Espinalt, de Sant Joan d'Oló i Marianna Serrarica, del mas Serrarica, de Muntanyola (5). Era batejat a la parròquia de Sant Joan d'Oló el 31 de març del 1658. Els seus progenitors, casats el 1640 -potser ja a la nova nau de Sant Joan d'Oló, ja que el temple estava beneït, tot i que el Santíssim encara no hi havia estat traslladat, com recull Josep Galobart en el seu llibre (6)-, tingueren almenys set fills i quatre filles, i eren uns membres actius de la comunitat olonenca. El pare de l'Isidre, davant la mort prematura del seu pare, Jeroni Espinalt, havia exercit com hereu del mas des de molt jove, i fou obrer de la parròquia de Sant Joan d'Oló durant la construcció del retaule major: durant els anys 1657-58, 1661-62 i 1664-65. Dels

pocs rebuts que s'han conservat del pagament del retaule al seu escultor, Pau Sunyer, dos daten del 1662 i del 1664, és a dir, essent l'Andreu Espinalt obrer. Tot això ho diem perquè ens aporta informació sobre la infantesa del nostre artista i de l'ambient en què va créixer. El pare conegué l'escultor Pau Sunyer, i ell mateix, des de ben petit, conegué l'ofici i segurament quedà impressionat del que feien aquells artesans que havien vingut a la seva parròquia i a la veïna Santa Maria d'Oló a col·locar uns retaules de fusta. Potser a indicació del seu pare, que veia una sortida per un dels seus nombrosos fills, potser per iniciativa de l'infant, el nen va a aprendre l'ofici d'escultor. Algun dia pot aparèixer el document que ens corrobora que va fer l'aprenentatge amb Pau Sunyer a Manresa, però de moment només és una hipòtesi. La que sí que tenim documentada és la seva relació amb Pau Costa, reconegut escultor que havia après l'ofici al taller dels Sunyer. Hi ha qui creu que és en aquest taller on varen coincidir i on va néixer la seva relació.

Aprengués l'ofici amb Pau Sunyer, el qual havia estat deixeble de Joan Grau (mort el 1685) (7) o amb un altre escultor, el cert és que com a mestre rep el seu primer encàrrec el 1689 (amb 31 anys) per part del bisbe Sever Tomàs Auter de Tortosa, per fer el retaule major de la catedral de Tortosa. Ambiciós encàrrec que no es dugué a terme. És el 1695 l'any en què arriba a la seva plenitud.

El 1695 naixia a Sarral el seu fill Miquel, i ha estat la data que de sempre els historiadors de l'art han anat repetint com la del seu afincament definitiu a Sarral. Aquest mateix any el trobem treballant a la capella del sagrari de la cartoixa d'Escaladei (Priorat) i rep l'encàrrec del bisbe de Tortosa de construir el retaule de la Mare de Déu del Roser de l'església del convent de Sant Francesc de Tortosa (8). Els cònsols de Tarragona li encomanen un sagrari en alabastre per a la catedral i la confraria dels ferrers de Valls li encarreguen el retaule de fusta de sant Eloi i sant Antoni de Pàdua a l'església parroquial de Sant Joan. El 16 de maig del 1696 comprava als curadors de Francesc Potau una casa a la plaça de l'Estudi de Sarral, on establí el seu taller.

Desconeixem, de moment, on es casà, el cognom i la naturalesa de la seva muller, Clara, i on nasqué el seu primogènit, Isidre, però sabem el nom dels sis fills que el matrimoni batejà a Sarral: el Miquel (1695), l'Armengol (1700), l'Antoni (1702), la Clara (1705), la Josepa (1712) i la Teresa (1714). Moria en aquesta localitat conseqüència el 30 de maig del 1737 i era enterrat a la seva església parroquial. La seva muller havia mort el 1730.

Isidre Espinalt ? (a.1695-1741)

El fill primogènit de l'Isidre olonenc, homònim, es fon per als historiadors sota el nom del seu pare. El fet que en el segle XVIII no es fes servir el cognom matern, i el fet que l'Isidre fill només va perviure al seu pare en quatre anys (el 5 d'agost del 1741) fa difícil establir quines obres pertanyen al pare i quines al fill. Els historiadors han optat per atribuir l'obra sortida del taller dels Espinalt fins el 1737 al pare, tot i que el fill tingués bona part de la factura i de la responsabilitat de l'obra produïda, tal com afirma Mn. Tomàs Capdevila. Caldria per tal d'establir la diferent autoria un estudi artístic de cada obra. El que sí creiem poder afirmar és que el pare treballaria més l'alabastre i el seu estil és més antic, mentre que el fill treballa més la fusta i simplifica i adopta solucions noves.

Casat amb Marianna Vellet Alió, el matrimoni tenia dos fills, l'Isidre, nascut el 1735, que prendrà l'ofici d'escultor i l'Antoni, que anirà a Barcelona a fer l'aprenentatge de fuster i iniciarà una nissaga de fusters a la vila. Tomàs Capdevila ens diu que nasqueren dos altres germans: el Bartomeu i el Rafel (el qual es dedicà a la fusteria).

Mort l'Isidre el 1741, la vídua es tornava a casar, el 3 de juliol del 1754, amb el pagès sarralenc Josep Carbonell. Signava testament davant el notari Francesc Molas Pasqual el 5 de febrer de 1785 i moria entre aquesta data i el 4 de gener del 1789, quan el seu fill i hereu, Isidre, signava àpoca o rebut de 240 lliures que el seu avi, Rafel Vellet havia promès a la seva mare en els seus capítols matrimonials i que aquesta li havia atorgat en testament.

Isidre Espinalt Vellet (1735-1800)

L'altre gran artista de la família, del qual coneixem una important producció, de no tanta categoria com la del seu avi, però també nombrosa, centrada a Sarral i poblacions rurals properes. Ens falta conèixer en quin taller aprengué l'ofici d'escultor, per mort del pare quan ell només tenia sis anys. El seu germà sabem que va anar a aprendre l'ofici de fuster a Barcelona, i és l'iniciador de la nissaga de fusters Espinalt. Visqué 65 anys i es maridà dues vegades. La primera amb Coloma Miret, de Vallverd de Queralt (petita població propera a Sarral) i la segona amb Francesca Teixidor.

Del primer matrimoni coneixem tres fills: la Teresa, l'Isidre (nascut el 1758) i el Josep (nat el 1760). Del segon, només un, l'Antoni (nat el 1762?), també escultor. La Teresa es casarà amb el pagès sarralenc Abdon Grau Serra el 3 de juny del 1773. El seu primer fill serà l'Abdon (confirmat el 3 de febrer del 1776) i el segon el Josep.

L'escultor moria el 19 de setembre del 1800, dos mesos més tard que la seva segona muller, Francesca Teixidor. L'Isidre havia signat testament el 23 de maig del 1794.

Tingué molts problemes familiars. Quedava orfe de pare als sis anys, i vivia amb els seus tres germans i la mare viuda fins els 19, en què aquesta es torna a casar. Poc temps més tard es casa ell amb Coloma Miret, la qual mor als pocs anys de matrimoni (segurament de part). El seu fill primogènit, l'Isidre, mor petit. Les desavinences entre el fill del seu primer matrimoni, el Josep Espinalt Miret i la seva madrastra i germanastre el portaran a marxar de Sarral. El 1782, en el matrimoni de l'Antoni Espinalt Teixidor, aquest rep la primogenitura mentre el Josep no torni. Ho farà un cop mort aquest, el 1788 (28 anys?). L'Isidre Espinalt Vellet veu morir el seu segon fill. L'alegria la degué tenir amb el retorn del Josep, el qual es feia càrrec del taller. Però només viuria dos anys més, després d'enterrar la seva segona muller, als 65 anys d'edat.

Aquest cúmul de desgràcies personals no el feren tenir un caràcter atormentat, sinó que segons Mn. Tomàs Capdevila, era un home al servei de la comunitat (membre actiu de l'administració de l'hospital) i de molt bon cor.

Antoni Espinalt Vellet i la nissaga de fusters

Antoni Espinalt Vellet (1737?-abans del 1783), féu l'aprenentatge de fuster a Barcelona, al taller de Francesc Soler. Un cop retornat a la vila, ja gran, es

casava amb la sarraïenca Maria Vinader Barrot, amb la qual signava capítols matrimonials davant del notari Bernat Generes el 5 de maig del 1769.

L'Antoni, de la mateixa manera que molts dels membres de la seva família no envelleix, mor abans dels 50 anys. Deix almenys dos fills: l'Isidre, hereu de la fusteria i la Marianna (confirmada el 3 de novembre del 1776). L'Isidre, per aprendre l'ofici de fuster es posa quatre anys d'aprenent amb el fuster de sarraï Francesc Miró Poblet. En el contracte, signat el 8 de febrer del 1796, es diu que actua amb el consentiment del seu oncle, tutor i curador, l'escultor Isidre Espinalt Vellet. Aquest document notarial ens situa la data de naixement de l'Isidre fuster molt tardana, entorn el 1780, poc abans de la mort del pare. Novament un Espinalt, tot i que segueix l'ofici familiar, no l'aprèn del seu progenitor, sinó que ha de començar sol. La seva mare, un cop viuda, s'havia casat el 1783 amb el vidu cirurgià Francesc Andreu Gil. El 1796, poc abans de signar l'aprenentatge del fill (que suposa que abandoni la casa familiar durant quatre anys per anar a viure a casa del mestre), s'havia esposat en terceres núpcies amb el mestre de cases Antoni Oliva. Vivien al carrer Sant Joan.

L'Isidre Espinalt Viader (1782?) es casa amb la filla del seu padastre, Teresa Oliva i tenen almenys tres fills: la Maria (casada amb el teixidor de lli de Bonany Miquel Roca Balcells el 1827), la Teresa (nascuda el 1803 i casada el 1824 amb el pagès Joan Mateu) i l'Antoni, fuster i hereu.

Antoni Espinalt Oliva (1801-1875) es maridava el 1820 en primeres núpcies amb Serafina Serra Plana, filla d'un pagès. Morta el 1828, pujava a l'altar per segon cop el 24 d'agost del 1843, aquest cop amb la viuda Marianna Fuster Fabregat, fent un doble casament: el dels pares i el dels fills. L'Antoni casava la seva filla, Antònia Espinalt Serra, amb el fill de la Marianna, Josep Rodríguez, pagès.

El matrimoni jove emigra a França (a la zona del Rodan, on encara hi viuen el 1878), però deixen a la vila el seu fill primogènit, al qual portava per nom Isidre, en record de la nissaga d'escultors, l'**Isidre Rodríguez Espinalt (1845)**, el qual continua tenint obert el taller de fusteria. El 25 de juny del 1876 els seus pares li atorguen tots els seus béns i drets a Sarraï. El 12 d'abril del 1878 es casava amb Josepa Miquel Aluja, de 20 anys (ell en tenia 33). Les propietats de l'Isidre són una casa, corral i botiga situada al carrer Santa Llúcia, 44 i una peça de vinya

Josep Espinalt Miret (1760-a.1806)

Fill d'Isidre Espinalt Vellet, neix el 1760. És l'hereu del taller, tot i que durant uns anys marxa fora i és desheredat. L'any 1782, amb motiu del casament del seu germanastre, Antoni Espinalt Teixidor, amb Josepa Ferrer, llegim en els capítols matrimonials que el Josep es trobava "*ausente y no saber su paradero; se ha hecho al referido Antonio el presente heredamiento*". El seu pare posa una clàusula en la qual queda clar que si torna el Josep el seu germà Antoni, que rep els drets com hereu, els perdrà.

Sis anys més tard, el 13 de novembre del 1788, mort el seu germà, el Josep tornava i signava capítols matrimonials amb Maria Antònia Bonet Badia, filla d'un pagès de Sarraï i recuperava l'herència familiar. La núvia aporta un dot de 600 lliures. Sembla desprendre's una desavinença entre el Josep i la nova muller del seu pare, la Francesca Teixidor, que l'hauria portat a marxar. El pare,

l'Isidre Espinalt, moria dos anys més tard, veient el seu fill Josep hereu del seu patrimoni i retornat a Sarral.

Confirma una filla, la Clara, el 30 d'agost del 1797. El seu hereu, al qual posa Isidre en honor del seu pare, serà l'últim escultor de la nissaga.

El Josep no viu tampoc gaires anys, el 1806 sabem que ja és mort. En aquella data la seva viuda i el seu fill Isidre cobren 226 lliures que el Josep havia deixat al seu cunyat Abdon Grau.

Antoni Espinalt Teixidor (1762? -1788)

Fill d'Isidre Espinalt i la seva segona muller, treballa amb el seu pare fins a la seva prematura mort, el 1788. Per marxa del seu germà és nomenat hereu el 1782 en els capítols matrimonials que signa amb Josepa Ferrer Fontanilles, filla d'un apotecari de Sarral, Gil Ferrer. La núvia aporta un dot de 700 lliures.

El 1790 la seva viuda es casa en segones núpcies amb Ignasi Martínez Perera, fadrí apotecari natural de Bellvís i veí de Rocafort de Queralt. En els capítols matrimonials la núvia aporta un dot de 700 lliures (el mateix del seu matrimoni amb l'Antoni) i 160 lliures més que rebé de l'Isidre Espinalt Vellet, el seu sogre, d'escreix.

Isidre Espinalt Bonet (1790-1827)

L'últim escultor de la nissaga es casava l'any 1812, al final de la guerra del francès, amb M. Rosa Dalmau Ametller, filla d'un cirurgià de Sarral. La seva obra més important fou un monumental Sant Crist construït per a la parròquia de Sarral entorn l'any 1816, amb una figura que media 1,90 metres d'alçada, destruït el 1936.

El fill del matrimoni que coneixem es diu Josep Espinalt Dalmau, però seguirà l'ofici de l'avi, cirurgià. De fet, l'Isidre Espinalt Bonet moria de forma sobtada, i sense haver fet testament, el 1827. El 29 de maig del 1828 el seu fill declara davant notari que ha quedat "al cuidado" de la seva mare, a la qual cedeix els drets de llegítima. El 1844 la mare dóna tots els seus béns i drets al seu fill Josep.

Aquesta etapa és molt difícil: són pocs els encàrrecs en temps de crisi i guerra i amb plena crisi eclesial. L'Isidre, per fer front a les dificultats econòmiques ha de vendre una part de la casa, el corral, el 1817. El 1818 ven a un escultor, Josep Vozarray, un altre tros de la casa per 750 lliures, que va acabar de pagar el 1827, quan l'Isidre ja era mort. El seu fill Josep Espinalt Dalmau, cirurgià, es ven la resta de casa, menys tres habitacions, el 1841, a Joan Savidó Roca, un teixidor de lli de Sarral, i la resta el 1853.

Amb les propietats rústiques que la família havia anat adquirint passa el mateix. Del 1700 fins el 1800 els Espinalt compren terres. El 1817 l'Isidre, el mateix any en què ven el corral, ven un hort. Però és el seu fill Josep el qui s'ho ven tot en marxar de Sarral. Es casarà amb la lleidatana Antònia Santgenís, i viuran el 1861 a la Guàrdia de Cervera. La seva mare, M. Rosa Dalmau, moria el 6 de març del 1861 a la una del migdia.

Amb la mort de l'Isidre s'acaba amb més de 150 anys de presència del cognom Espinalt a Sarral; ja que si bé resten els descendents de la rama de fusters a la vila (encara avui) no porten ja aquest cognom d'origen olonenc, que té la seva casa pairal al terme de Santa Maria d'Oló, a la parròquia de Sant Joan d'Oló.

El patrimoni

A través dels llibres notariais hem seguit la història del patrimoni de la nissaga Espinalt, que ens permet aproximar-nos, com a historiadors, a la seva activitat econòmica.

La casa gran de la Plaça de l'Estudi

La casa la compra als curadors de Francesc Potau el 16 de maig del 1696 Isidre Espinalt Serrarica. A l'oest tenia la plaça de l'Estudi i al nord la muralla de Sarral. Són uns anys molt bons per a la família: l'Isidre té molts projectes i molts col·laboradors, moltes obres surten del seu taller sarralenc.

No és fins cinquanta anys més tard que el seu nét, Isidre Espinalt Vellet, hipoteca la casa el 3 de febrer del 1758, per un censal de 140 lliures que crea a favor d'un beneficiat de la parròquia de Sarral.

El 17 de juny del 1782 Isidre Espinalt Vellet dona la casa i corral al seu fill Antoni amb motiu del seu dot. En els capítols, signats davant del notari Francesc Molas hi llegim les afrontacions de la casa: a l'est casa i corral de Josep Ollé Reixats i Francesc Alió, fuster; al sud Francesc Ballester i Jaume Tardiu; a l'oest la plaça de l'Estudi i al nord la casa de Macià Vila i Pau Ferrer i carrer de la Torreta. El 13 de novembre del 1788 l'Isidre fa hereu universal al seu fill Josep Espinalt Miret.

El segle XIX marca l'inici de la devallada familiar. El 10 de maig del 1818 Isidre Espinalt Bonet ven una part del corral (6 metres quadrats) de la casa per 30 lliures al pagès Josep Ollé. El 18 d'abril del 1818 Josep Vozarrai, escultor de Tarragona veí de Sarral, diu deure 750 lliures a Isidre Espinalt Bonet per un tros de casa amb corral.

El 14 de novembre del 1827 Josep Espinalt Dalmau, fill de l'anterior, aprenent de cirurgià de poc més de 14 anys, fa àpoca a l'esmentat escultor tarragoní de 372 lliures 3 sous, el que li faltava per liquidar el deute amb el seu pare.

El 4 d'octubre del 1841 el Josep, cirurgià a Santa Perpètua, ven la casa de la plaça de l'Estudi, menys tres habitacions de damunt de la botiga, per 450 lliures en metàl·lic a Joan Savidó Roca, teixidor de lli. Els diners serviran per pagar deutes: 424 lliures que deu a Joan Anton Mateu i 128 lliures a l'apotecari Joan Palau.

El 3 de juliol del 1857, el Josep Espinalt Dalmau i la seva muller venen les tres habitacions i la golfa que s'havien reservat de la casa per 1760 rals de velló, a Joan Savidó Roca.

L'11 de juny del 1861 el matrimoni venen a Antoni Contijoc i Josepa Dalmau la casa petita de la plaça de l'Estudi, situada al número 5, rebuda per herència paterna, per 1920 rals. L'àpoca se signa el 9 de desembre del 1861.

Propietat rústica

Els escultors inverteixen en terra una part del seu benefici. Però, com passa amb la casa, al segle XIX les dificultats econòmiques fan que les escriptures amb què comptem siguin de venda i no de compra. En canvi, per la nissaga de fusters la situació és diferent. El 1773 el fuster Antoni Espinalt Vellet signa una àpoca de 105 lliures per la compra d'una peça de vinya i oliveres; el 1774 compra un tros de terra que ven un mes més tard. El 8 de desembre del 1780 compra un hort per 100 lliures a Ramon Contijoc.

El 24 de maig del 1806 M. Antònia Bonet i el seu fill escultor, Isidre Espinalt Bonet, venen un hort per 70 lliures, el 1813 una vinya per 95 lliures. El 20 de desembre del 1817 l'Isidre ven un hort per 40 lliures.

El 7 de gener del 1843 Rosa Dalmau ven a Pere Savidó, teixidor de lli de Sarral, un tros de vinya per 41 lliures 5 sous. Josep Espinalt Dalmau es ven totes les possessions. El 1854 una vinya per 150 lliures, un terreny d'oliveres (venut per 880 rals el 28 de juny del 1857), una vinya venuda per 7837 rals (1861).

Producció artística

No tornarem a fer un repàs a la seva obra, que ja han fet altres autors (9), però no podem deixar de fer una síntesi de la seva producció artística, que acompanyem d'una cronologia de les obres conegudes fins avui.

El primer dels Espinalt treballà molt bé l'alabastre i sembla que també en fou venedor. Almenys així consta en els comptes de Poblet. El primer Espinalt, del qual coneixem una major producció artística, va treballar molt, i per això comptà amb diversos col·laboradors i aprenents. Podem citar Joan Coll, Joan Julià, Bernat Lluc, Domènec Vilanova, Joan Novelles. Molts dels seus encàrrecs són en alabastre. Una obra important és el retaule major d'Escaladei, on torna del 1712 al 1721, quan obra sis figures d'àngels d'alabastre per al pedestal del retaule de mida natural (1,70 m.). També farà el peu de l'altar major. Una part de la seva obra, com aquesta comanda, el porta a viatjar, però la majoria de la seva obra la realitza a Sarral, al seu taller, i després la transporta i l'assenta al seu lloc definitiu. Amb això s'estalviava l'haver d'abandonar el taller durant llargues temporades.

A més de l'alabastre, no cal dir que treballà la fusta. El 1696 signava el contracte del retaule major de Sant Pere de Poboleda (Priorat), tot ell de fusta. I seran molts els encàrrecs de petites i mitjanes poblacions que contractaran amb ell els seus retaules: Passanant, Maspujols, l'Aleixar, Vilaverd, Sant Martí de Maldà, Barberà de la Conca, Montblanc...

Els retaules, tot i conformar la major part de la seva producció, no són l'única, sinó que trobem sagraris, imatges, passos processionals o misteris i feines de visurador en obres d'altri. En definitiva, tota una vida dedicada a l'escultura.

Tindrà la sort de poder treballar amb ell seu fill, que només el perviurà quatre anys. El nét continuarà la tasca de l'avi i el pare, tot i que la demanda ja ha disminuït i no té les magnituds dels anteriors. La seva feina se centrarà a Sarral i a les viles més properes. Destaca la seva intervenció a les poblacions de Guimerà, Ciutadilla i Nalec. Un any després de la seva mort, els retaules de Sarral desapareixeran sota el foc. Abans de morir estava treballant en el retaule de la Mare de Déu del Roser de Barberà. Ensenyarà l'ofici als seus dos fills: Antoni, de la segona muller, que l'ajudarà fins que es mori de forma prematura i el Josep, fill de la primera dona, també mort jove, que passarà l'ofici al seu fill, l'últim escultor de la nissaga, Isidre Espinalt Bonet. Aquest passà penúries econòmiques, viu en plena crisi econòmica i religiosa: les demandes són poques. El pas de la història és inexorable. El seu fill prendrà l'ofici de l'avi matern, cirurgia. Amb ell s'acaba la nissaga dels escultors Espinalt d'origen onenenc establerts a Sarral.

Cronologia de la producció artística de l'escultor Isidre Espinalt Serrarica (Sant Joan d'Oló 1658 – Sarraí 1737)

- 1689 : Encàrrec del Retaule Major de la Catedral de Tortosa (no executat).
- 1695: Oferiment no acceptat de la construcció del retaule major de l'església de Sant Vicenç de Prats de Lluçanès (Osona).
- 1695: Treball com a escultor a la capella del Sagrari de la Cartoixa d'Escala Dei (Priorat).
- 1695: Contractació del retaule de la Mare de Déu del Roser a l'església del convent de Sant Francesc de Tortosa (Baix Ebre).
- 1696: Contractació del retaule de Sant Eloi i Sant Antoni de Pàdua a la capella de la Confraria dels ferrers de Valls (Alt Camp), a l'església parroquial de Sant Joan de la mateixa ciutat.
- Cobrament de l'obra del sagrari d'alabastre per l'altar major de la Catedral de Tarragona (conservat).
- Contractació del retaule major, sagrari i imatge de Sant Pere de l'església de Poboleda (Priorat).
- 1699: Contractació del sagrari de l'església parroquial de Passanant (Conca de Barberà).
- 1702: Contractació del retaule d'alabastre de la Mare de Déu de la Misericòrdia, de la capella situada a l'arc del carrer major de Tarragona (conservat).
- 1703: Encàrrec de la Confraria del Sant Nom de Jesús de Maspujols (Baix Camp) d'un retaule per a la capella de la mateixa advocació de l'església parroquial.
- 1704: Contractació de la construcció del retaule de la Mare de Déu del Roser de l'església de l'Aleixar (Baix Camp).
- 1712: Contractació del retaule major de l'església de la Cartoixa d'Escala Dei (Priorat).
- 1712-1713: Encàrrec del Misteri dels Pescadors per part de la Confraria de Sant Pere de Tarragona, pas que participarà a les processons de Setmana Santa fins la darrera Guerra Civil.
- 1713: Encàrrec del retaule de la Mare de Déu dels Àngels del Monestir de Santa Maria de Poblet (Conca de Barberà).
- 1714: Construcció del sagrari de l'església parroquial de Vilaverd (Conca de Barberà).
- 1715: Signatura del contracte per obrar una llitera de la Mare de Déu per l'església de Bràfim (Alt Camp).
- Encàrrec del retaule de Sant Antoni de Pàdua de l'església parroquial del Pont d'Armentera (Alt Camp).
- 1716: Contractació del retaule de Sant Ramon Nonat de l'església de Sant Martí de Maldà (Urgell).
- 1721: Contractació del retaule de la capella de Sant Victorià de l'església parroquial de Barberà de la Conca.
- 1723: Intervenció en el sagrari de l'església del convent de la Mare de Déu de la Serra, de Montblanc (Conca de Barberà).
- 1725-1730: Construcció del retaule de la Puríssima Concepció de l'església parroquial de Santa Maria de Montblanc.

- 1729-1731: Intervenció en el retaule de la capella de la Mare de Déu de l'església parroquial de Passanant (Conca de Barberà).
- 1730: Dibuix de la traça del retaule major de l'església parroquial de Barberà de la Conca.

Cronologia de la producció artística de l'escultor Isidre Espinalt Vellet (Sarral 1735 – Sarral 1800)

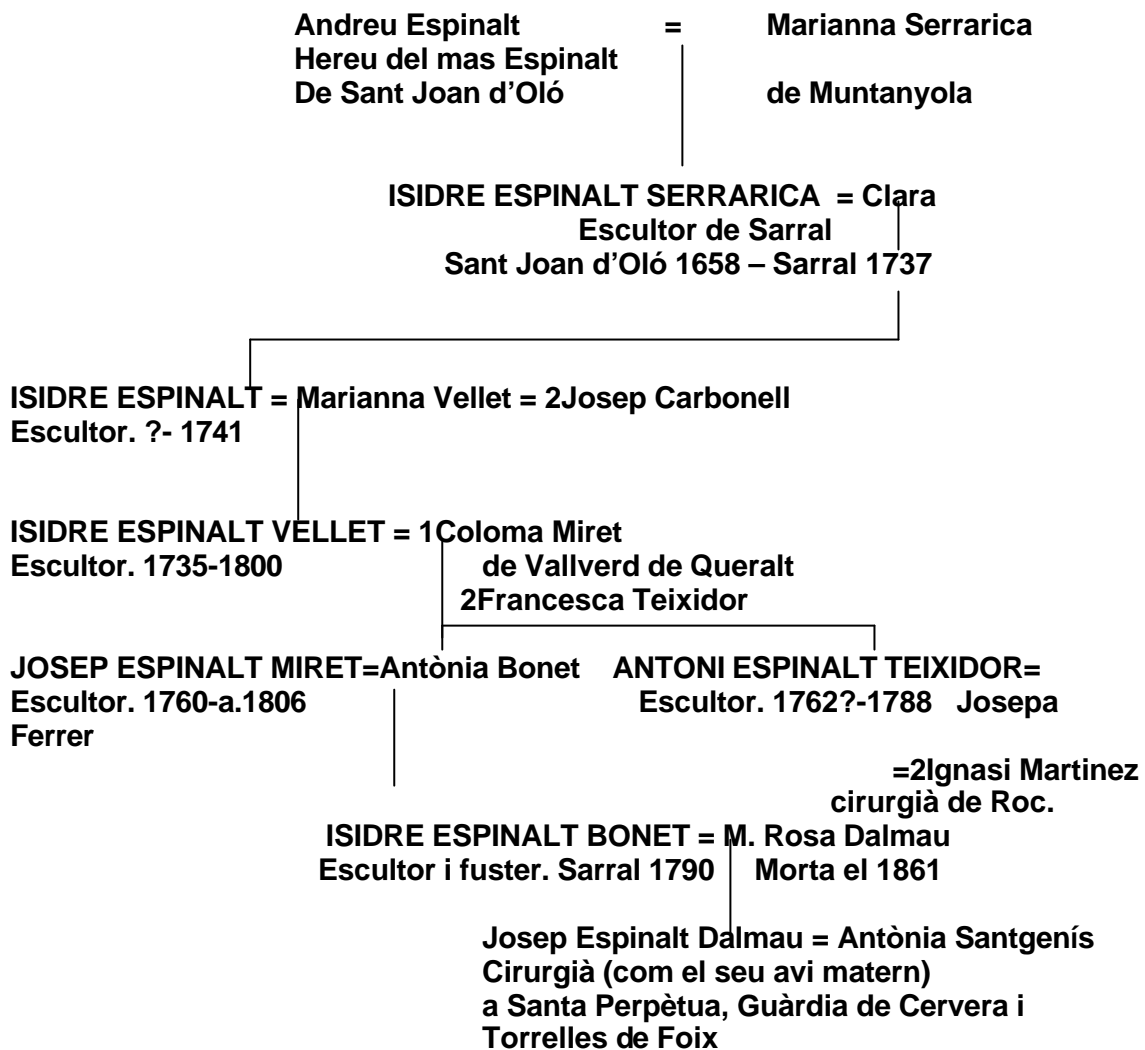
- 1762-66: Retaule del Sant Crist de l'església parroquial de Sarral.
- 1766: Retaule de la Verge dels Dolors de l'església parroquial de Sarral.
- 1768: Retaule del Sagrat Cor de l'església parroquial de Forès.
- 1770: Retaule de l'ermita de Sant Cosme i Sant Damià de Sarral.
- 1770: Imatge del Sant Crist de l'església parroquial de Sarral.
- 1773: Acaba el retaule de la Mare de Déu de la Concepció i del Lliri de l'església parroquial de Ciutadilla.
- 1776: Col·laboració amb Francesc Bonifàs en el retaule major de l'església parroquial de Sarral. Amb els Bonifàs també havia col·laborat en el retaule de Sant Esteve de l'església parroquial de l'Espluga de Francolí, en concret amb Lluís Bonifàs.
- 1777: Sembla ser que obrà el retaule de la Santíssima Trinitat de l'església parroquial de Sarral.
- 1778: Se li atribueix la construcció del retaule major de l'església parroquial de Santa Maria de Pontils.
Encàrrec del retaule major de l'església parroquial de Ciutadilla.
- 1780: Construcció del retaule de la Mare de Déu del Roser de l'església parroquial de Guimerà.
- 1782: Obra el retaule de Sant Sebastià de l'església parroquial de Guimerà.
- 1783: Cobrament de l'import de la factura de la imatge de la Mare de Déu dels Dolors de l'església parroquial de Ciutadilla.
- 1785: Encàrrec del retaule major de la capella de Sant Esteve de Guimerà.
- 1790: Cobrament del preu del retaule del Sant Nom de Jesús de l'església parroquial de Guimerà.
- 1795: Acabament del retaule de Sant Francesc Xavier de l'església parroquial de Nalec.
- 1796: Encàrrec del retaule major de l'església parroquial de Poboleda.
- Al final de la seva vida: Estava treballant en el retaule de la Mare de Déu del Roser de l'església parroquial de Barberà de la Conca.
- Atribuïdes: retaule de Sant Antoni de Pàdua de l'església parroquial de Constantí (Cèsar Martinell), retaule major de l'església parroquial d'Anglesola (J.F. Ràfols).

NOTES

- 1.- “Els escultors sarraïencs de la família Espinalt i les seves obres (I) i (II)”, a *Aplec de Treballs* (Montblanc), 16 (1998): 71-118 i 18 (2002): 131-166. Carles DORICO fa un estat de la qüestió dels Espinalt i fa un complet recull bibliogràfic al qual us remetem.
- 2.- “Noves dades sobre l'escultor Isidre Espinalt”, a *Recull Miquel Melendres* (Tarragona), 1995, pp. 97-114.
- 3.- “La nissaga dels escultors Espinalt, de Sarral, i la seva producció artística. Algunes aportacions”, a *Quaderns d'Història Tarraconense* (Tarragona), VIII (1989): 75-94.
- 4.- Agustí ALTISENT, *Història de Poblet*, Poblet 1974, pp.427-433. L'exploració de les pedreres d'alabastre de Sarral, Ollers i la Guàrdia dels Prats s'inicià en el primer terç del segle XVI quan Damià Forment contractà el retaule major de l'església del monestir de Santa Maria de Poblet (1527-1529), cal recordar que fins aleshores l'alabastre es portava des de l'Aragó. Al segle XVII cal destacar l'obra en alabastre dels Grau a Poblet sota finançament dels Cardona.
- 5.- Carles DORICO ha estudiat l'origen dels Espinalt en els llibres parroquials de Sant Joan d'Oló (AEV) i n'ha publicat el resultat en l'article “Noves dades sobre l'escultor Isidre Espinalt”, a *Recull Miquel Melendres i Rué* (Tarragona), 1995, pp. 99-114. D'ell hem extret les dades que ens parlen dels orígens olonencs dels Espinalt.
- 6.- *Els retaules barrocs de les esglésies del terme de Santa Maria d'Oló (1607-1781)*, Manresa, 1996. Us remetem a l'acurat estudi per al coneixement minuciós del retaule major de Sant Joan d'Oló i de Santa Maria d'Oló, obra de Pau Sunyer, escultor del qual és especialista Josep Galobart.
- 7.- Joan Grau, escultor nascut a Constantí que es va establir a Manresa, escultor elogiat, estudiat per Bosch Ballbona, va emprendre al final de la seva vida l'obra escultòrica en alabastre de Poblet. El treball en alabastre d'Isidre Espinalt Serrarrica recorda molt al de Joan Grau, i fins i tot es pot pensar –davant la falta de documents que ens ho verifiquin– que l'Isidre podria haver treballat per aquest taller.
- 8.- Salvador ROVIRA, “Un nou retaule d'Isidre Espinalt i Serrarrica (1695)”, a *Recull de treballs el Baluard* (Sarral), 1997, pp. 157-159.

9.- DORICO, op.cit., i Mercè VIDAL, "Noves obres dels escultors Espinalt de Sarra", a *Aplec de Treballs* (Montblanc), 10 (1992): 215-255. Seguim per a la cronologia els treballs de Carles DORICO publicats a l'*Aplec de Treballs de Montblanc*.

Genealogia dels escultors Espinalt (ss. XVII-XIX)

Article publicat a: Modilianum.Revista d'Estudis del Moianès (Moià),
número 29 (desembre del 2003), pàgines 23-38.